

Policratici Contenta

Johannes <von Salisbury, Bischof>

Parrhisius, 1513

Ca. xiii. Que sint necessaria: & q[ua]si clauēs philosophandi: & q[uod] simplicitas amica veritati est. & q[ui]d sit luctari cu[m] a[n]gelo v[e]l cibare eu[m]: & q[ui]d sit aut p[ro]sit ad ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70332](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70332)

cere compendio tali. Ego siquidem illum sequar qui litterā aperit: & quasi supficie patefacta sensū (vt ita dicā) hystoricū docet.

Que sint necessaria & quasi clauē philosophandi. & q̄ simplicitas amica veritati ē. & quid sit luctari cū āgelo vel cibare eū. & qd sit aut p̄sit ad vocationē sapiētie reliq̄re patriā. Cap. XIII.

Que vero sunt discendi clauē: & que philosophantib⁹ ad intuentā speciē veritatis: viā eo tendētis expediunt / senex carnotensis paucis expressit. Et licz metri eius suauitate nō capiar: sēsū approbo: & philosophātiū credo mētibus fideliter ingerendum. At ergo. Mēs hūilis studiū querēdi / vita quieta / scrutiniū tacitū / paupertas: terra aliena. Hec referare solēt multis obscura legēdo. Hūilibus autē dat grām dñs. & illis veritatis intelligentiā cōfert qui timore inicitati ei in dilectiōe. & executione mandatorū suorū fideliter adherent. Nam ex testimonio sapiētis: q̄ cōfidūt in dño intelligent x̄itate: supbis aut resistit de⁹. Quis eo iūto philosophabit: aut eo renitente in aliquo obtinebit? Hūilitas est: vt nec personam docentis contēnat quis / aut quācūq; sciētia: nisi forte quam religio reprobauit. Si (vt dici solet) in vita humana nihil recte agredimur / quis ad scientiam sine eo pueniet qui scientiarū dñs est: & in quo sunt omnes sapiētie thesauri absconditi? Hoc vtique moliri arduū nimis est: & difficilius & longe maius q̄ vt fabularum vtamur verbis clauam eripere de manu herculis: imo certe lōge minus est / qm̄ nihil est: si tamē quod oīno nichil est aliq̄ maius aut minus est. Quisq; ergo viā philosophandi ingrediē ad hostiū grē eius hūiliter pulset: in cuius manu liber oīm sciendorū est: quē solus aperit agn⁹ q̄ occisus est: vt ad viā sapiētie & vere felicitat⁹ sensū reduceret aberrantē Frustra q; sibi de capacitate ingenii: de memorie tenacitate: de assiduitate studii: de ligue volubilitate blandit / quia si hec in inuio fuerit: quo efficaciora vidētur eo lōgius aberrabūt. Nā & equ⁹ quo veloci⁹ aberrat: eo tardius domū quisq; infidet redit. Est aut hūilitati cōiuncta simplicitas: qua discentiū intelligētia plurimū adiuuat. Hūilitas enī his que scribūt a doctorib⁹ acquiescit: & simplicitas si qua secus q̄ oportuit dicta vident in partem meliorē fidei interpretatiōe retorquet. Inept⁹ enī est q̄ scripturis a qb⁹ instrūd⁹ est appetit dñari: & captiuato sensu earum / ad intellectū suum eas nititur trahere repugnantes. Nam in eis querere qd nō habent proprium sensum obstruere est: non addiscere alienum. Nonne & discipulorum oculi tenebantur / ne sapiētiam que eos cōmi-

Jacobi. iij.
Prosequit de
prima clauē q̄
est hūilitas.
Sapiētie. iij.

1. Regū. ij.
Ad Colossē. ij.

Apocal. v.

Luce. xxiij.

Polícratici de Curialíū nugis.

labatur ex ardore agnoscerēt/ quia tardi erant ad intelligendū
 que prophete loquebantur: querentes quod aberat a mentib⁹ p
 phetarū/ & nō attendentes xpm qui latebat in littera? Sed quia
 charitatis ardētis studio querebant quod latebat: sapiētia q̄ que
 rebatur affuit/ & aperuit oculos eorū vt intelligerēt scripturas/
 & suā viso dño tarditatē arguerent. Sic enī prodest querēdi stu-
 dium: si auuiditas ip̄a sciēdi referatur ad christū. Sed nec ip̄e nisi
 in fractiōe panis agnoscitur: quia mens scripturarū nisi refectio
 fidei/ aut morū detur anime/ oīno nō videtur. Quisquis enī ad
 voluptatē suam/ ingenii aut studii viribus/ scripturarū integri-
 tatem attēptat: quasi a sacrario philosophie exclusus: ab intelli-
 gētia veri alienus extat. Nam & sodomite/ dū āgelos correpto
 res malitie: & viri iusti hospites/ corrūpere vulerunt: cecitate
 percussi sunt/ & circa parietem aberrātes palpando in meridie
 crassis tenebris obuoluti: iusto dei iudicio submersi sunt. Sic dū
 elati & maligni oberrant ad parietem scripturarum sensū fide-
 lem qui in domo simplicis ann quo est sermocinatio dei/ & qui
 correptorē malicie videt angelum non attingunt. Angelus sig-
 dem scriptura est quam deo mittēte constat ad increpandā ma-
 liciā hoīm in mūdi sodomā descendisse. Audite (inquit) verbū
 dñi principes sodomorū/ auribus p̄cipe verba mea populus go-
 morre. Seruiendū est ergo scripturis nō dñandū nisi qs forte se-
 ip̄z dignū credat vt āgelis debeat dñari. Eos vtq; viri iusti ado-
 rasse & cibū ministrasse legunt: & eis hūana temeritas vult p̄-
 ferri? Cibantur autem fidei & bonorū operum cibus/ nā & ma-
 gni consilii angelum ad puteum sic cibavit mulier samaritana.
 Et fortasse eos adorasse non proderit: si cibus subtrahatur. Nō-
 ne querēdi studio viginisse scribitur patriarcha: qui scalā videns
 cuius sūmitas celos tāgebat/ angelos ascēdētes & descēdētes vi-
 dit: & ipsum dñm innixum scale/ & cū angelo donec aurora illu-
 cesceret luctaminis certamē exercuit: nec ante ab angelo fatiga-
 tus acquieuit vt cederet: q̄ femore altero debilitatus bñdictiōis
 gratiam voti compos abscedente angelo reportaret? Hec ei in
 spiritu aut in figura contigerunt: sed nobis apostolo teste figu-
 ralia seruiunt. In via ergo peregrinationis nre apprehendam⁹
 angelos scripturarū & infatigabili certamine luctantes cū eis:
 nō cedam⁹ donec nos aurora v̄itatis illustret. Nec solā nosse suf-
 ficiat veritatē: nisi femore amoris tēporaliū marcescēte eo vere
 virtutē aditū/ de bñdictiōe angelica facilius conseqm̄ur: q̄ mag⁹
 eternorū amore excitato: in appetitu t̄paliū claudicem⁹. Eo enī

Luce. xxiij.

Genes. xix.

Hiere. xxxj.

Genes. xvij.

Joan. iij.

Genes. xxvij.

1. ad Corin. x.

lucta ista perducit: vt triūphantis hominis testimonio: de ipse
 qui summa veritas est: facie ad faciem videat. Quicquid enim
 boni in fide aut operibus apparet/ imago quedam diuine visio-
 nis est. Et recte aurora sine benedictione nō expedit angelum:
 quia notitia veritatis sine gratia bone operationis sane consciē-
 tie nō habet fructum. Porro ad studiū querēdi nō modo dome-
 sticis/ sed etiam extraneis animamur exēplis. Nam solō qui se-
 per summo sapientie feruore flagrauerat: supremo die assiden-
 tibus amicis & cōferētibus: iam fere mersus satis caput erexit/
 interrogatusq; cur hoc fecisset: respondit vt cum istud quicqd est
 de quo disputatis percepero moriar. Migrasset pfecto ex homi-
 nibus inertia: si eo animo vitā ingrederetur quo eā solon egres-
 sus est. Carneades laboriosus & diuturnus sapiētie miles in stu-
 dio. xc. expleuit annos. Ei siquidem idem viuēdi & philosophā-
 di finis fuit. Catho octogesimū & sextum agēs annū: aīo tamē
 iuuenili/ virili robore/ grauitate senili/ in republica agēs: vt nec
 memoriā tardiorē/ aut laterū infirmitatē: aut quassatā carnem:
 mēbra torpentia: aut linguā impeditā quisquā animaduertet
 Grecis etiā litteris appetiit erudiri: qui sero & fere senex latias
 didicit. Cum vero sibi eloquentie gloriā cōparasset: id egit vt iu-
 ris quoq; ciuilis peritissimus haberet. Eius vero ples mirifica
 & patre cathone digna: adeo doctricē cupiditate flagrauit: vt ne
 in curia quidē qua senatus cogeatur temperaret sibi: quo min⁹
 grecos libros lectitaret: qua quidē industria ostendit aliis tēpo-
 ra deesse: alios supesse tēporibus Vitā quietē necessariam esse:
 vel ethicus docet qui studentis inane exercitiū reputat: si ad ho-
 stium eius prementū se tumultuū turba pulsat. Ait enī. Quis
 locus ingenio: nisi cū se carmine solo: vexant & dñis cure vifecq;
 feruntur. Pectora nostra duras non admittentia curas: Magne
 mētis opus: nec de lodice paranda: attonite currus & equos: fa-
 ciesq; deorū aspicere/ & qualis rutilū confundat erinis. Nā quod
 turba lumen veritatis impediāt: cecus euāgelicis docet quem
 turbe pcedētes/ & sequētes increpabāt pariter vt taceret. Sigdē
 dicente dño/ q; versatur in turbis turbatur erga plurima: q; nihil
 studiis aut bonis moribus exercēdis pnciosi⁹ est. Si enī studiū
 (vt ciceroni placet) est vehemēs applicatio animi ad aliqd agē-
 dū magna cū volūate: pfecto mēs que turbata ad plima distra-
 his nequaq; in vno stut⁹ ope fideliter occupat. Sed studii tūc ex-
 ercitatio plurimū pficit cū stus in singulis que legit aut audit
 homo/ tacito apd se veri iudicii scrutiniō cōualescit. Ibi nāq; ra-

De solone.

De carneade.

De cathone et
eius prole.De tertia cla-
ue sapientie q̄
est vita quietā

Matth. xxi.

Luce. x.

Studiū qd ē.

De q̄rta claue
sapientie q̄ dē
scrutinū tacitū.

Policratici de Curialiū nugis.

De quinta cla tio cuncta examinat & fructū oīm appēdit in statera. Ceterum
ue sapientie q̄ vita quieta esse nō pōt: si nature necessaria subtrahunt / & econ-
dicū paupertas tra si luxuriat anim⁹ in delitiis: rerū affluētia: lumē ratiōis extī-
 guit. Vñ secunda virorū paupertas: & vere humilitatis custos &
 locia virtutis p̄missis adhibetur vt luxuriā moderatrix ista cōpe-
 scat: & stimulis suis hominē sui memorē officio virtutis iurgiter
Seneca. instare compellat. Honesta quidē res est (vt ait sapiēs) leta pau-
De democrito pertas: nec tamē est paupertas si leta: sed cresci diuitiis potior. Vñ
 democritus cū diuitiis censerī posset: que tāte fuerūt vt p̄ eius
 exercitui xerxis epulū dare ex facili potuerit: quo magis vacuo
 aīo studiis litterarū esset parat⁹ / pua admodū sūma retenta / pa-
 trimoniū suū patrie donauit Athenis autē cū plibus aīis mora-
 tus oīa tēporū momēta ad p̄cipiendā & exercendā doctrinam
 cōferens / ignotus illi vrbi vixit: quod ip̄e quodā volumine testa-
De crate the tus est. Crates quoq; ille thebanus p̄iecto in mare nō puo auri
bano. pondere / abite (inquit) pessimi male cupiditates: ego vos mē-
de anaxagora gā ne ip̄e mergar a vobis. S; & anaxagoras cū a diutina pegrīa-
 tione patriā repetisset / possessionesq; desertas vidisset: nō essem
 (inquit) ego saluus nisi iste perissent. Socraticū fere oraculū: ne
Socratis ora- minem locupletē futurū vt doceat: nisi se ad discēdū pauperem
culum. & egenū credat. Semper enim discētib⁹ plura deerūt q̄ scitu
De sexta cla- iocunda vñ aut necessaria sunt. Terrā alienā philosophia exigit
ue sapientie q̄ & suā interdū alienā facit / imo alienā facit suā: & nullo vnq; gra-
de terra aliena uatur exilio: h̄ est qd̄ domesticas & que carnis sunt abigit sollici-
 tudines: vt hō totus quodāmodo versus in spiritū: omē quod sa-
 piētie p̄fectū impedit / reputet alienū: vbiq; tamē domi: & vbiq;
 in patria: quia vbiq; locorū apud se: & vbiq; apud sapiētiā com-
Genesis. xij. moratur. Et forte huc patriarchā inuitat domin⁹ dū eū exire de
 terra & de cognatione sua p̄cipit / vt in pegrinatione proficiens
 multiplicetur in gentem magnā: ip̄amq; terrā acquirat feliciter
 quā relinqt: dū ad vocationē sapiētie oīa que sunt mūdāna con-
 tēnit. Si quidē virtus modeste paupertatis exercitio crescit / & for-
 titudo facili⁹ diuitiis q̄ laboribus expugnatur. Qui vero in co-
 gnatione temporalium quib⁹ quodāmodo ingēnitus est pedem
 sui figit affectus / seruit & minoratur: & iure dñi feliciter acqui-
 rit oīa: que mundi cordis affectione quasi mentis pede calcā-
 tur. Sed quis est qui hanc arduam viā: vel intrare disponat. An
 gelum fortē quis aggredit / aut quis si aggredit / p̄seuerat? Nec
Genesis. xxix. tamen sine discrimine colluctādī videtur facies veritatis: & nisi
 paup̄is exilii amaritudo p̄cedat: rachelis & lie cōiugatio nō dul-

cessit nec succrescit soboles numerosa/nisi in virtut? baculo iorda *Genes. xxxij.*
 nem labentiu solitudo transferit:& in duabus turmis spualium
 & corporaliu bonoru in patriā diues igreditur:qui etiā inter co-
 gnatos exul in pure cōtemplationis & recte operationis labore
 diutius sudauit. Qui vero alia via philosophari nitunt? errant:
 & vrgēte fame p̄mogenita distrahēt/si tamē inuenerit germa-
 num qui vel lēticulā sapiētie p̄cii noīe largiat. Est enim vt fert
 dixisse aristipp? indulgere vitiis a legēdi studio temperare. *Aristippus.*

De septima clauē discentiū. Capm. XIII.

IN libro quintiliani de institutione oratoris septima
 clauis discētiū ponitur amor docentiū quo p̄ceptores
 vt parentes amandi sunt & colendi. Sicut enim illi
 corporū:ita & isti quidem sūt genitores animorum/
 non quidem de se ipsis propagando substantiā:sed quasi sapien-
 tiam in auditorum mentibus gignunt in melius reformādo na-
 turam. Et hec quidē pietas/studio plurimū confert. Nā & liben-
 ter audiūt quos amant:& dictis credunt:& eis similes esse con-
 cupiscunt:& pio faciente affectu in ipos cetus scholariu:leti ala-
 cresq; conueniunt. Emendati non irascuntur:laudati non erube-
 scunt:vt sint & ipi charissimi studio merebuntur. Nā vt docto-
 rum officiū est docere/sic auditorū prebere se dociles. Alioquin
 neutrum sine altero sufficit. Nā sicut hominis ort? exvtrorq; gi-
 gnētium est confectus/& frustra sparseris semina nisi ea p̄mola-
 litus fouerit sulcus/ita sciētia coalescere nequit/nisi sociata tra-
 dentis accipiētisq; cōcordia. Hec quidē quintilian? in preceptis
 eloquentie:sed nihilomin? sunt ad institutionē sapiētie applicā-
 da. Profecto nec eloquētia nisi in preceptis sapiētie cōparat? &
 in forum illorū qui aures audiendi habēt:nō modo ridiculosus
 sed quodammodo vesanus irrumptit quēcūq; philosophia vt lo-
 queretur diligentius nō instruxit. Septē alias clauē quas ad in-
 telligentiam scripturarū ticonius posuit in lucē proferet liber q̄ *Ticonius.*
 de doctrina xp̄iana inscribitur:sed nequaq; istis obuiant/omnes
 potius versantur in vna istarum. Eas namq; studium querendi
 complectitur. Ceterum de traditione gētilium sermo fuerat in-
 stitutus/ita tamen vt ad institutionem fidelium ex proposito
 referatur. Vna tamen est & singularis:& quasi clauium clauis
 illa que aperit:& nemo claudit:claudit & nemo aperit:& sine q̄
 ad intelligentiam veri nullus accedit/quam quisquis aut non *Apocal. iij.*
 apprehendit aut non tenet potius eum insanire crediderim q̄
 philosophari.